

Rekonštrukcia ulice Antona Bernoláka – „Nový Bulvár“

ZADANIE

Útvar hlavného architekta mesta Žilina, 07/2020

Predmetné územie je frekventovaným verejným priestorom v exkluzívnej časti mesta, nadväzujúcim na historické centrum mesta. Prostredie ulice je však už menej lukratívne, morálne a technicky zastarané. Okolitá zástavba už prešla modernizáciou a stavebnými úpravami. Ulicou A. Bernoláka prechádza jeden z najvýznamnejších peších ťahov mesta Žilina, spájajúci historické centrum mesta s jeho južnou časťou (centrum Rudiny I-Na Hlinách – centrum Rudiny II-Na Hlinách – centrum Solinky).

Od súťažných návrhov očakávame výrazný a kreatívny urbanistický a architektonický vstup do daného prostredia, primeraný jednotlivým častiam ulice. Zároveň očakávame návrh prirodzeného prepojenia nadväzujúcich častí ulice A. Bernoláka s plynulými prechodmi, prienkami a nadväznosťami aj vo vzťahu k budúcej revitalizácii jej pokračovania (tzv. „Starý Bulvár“) naznačenej v platnom územnom pláne zóny, ako aj premostenie ulice Mostná s autobusovou zastávkou MHD / SAD. Očakávame komplexný návrh, ktorý celý vymedzený priestor navrhne atraktívnejším aj príjemnejším pre pobyt a pohyb na ulici a vhodne skombinuje frekventovaný pohyb s miestami oddychu.

Na veľkej časti riešeného územia sa v súčasnosti nachádzajú parkovacie plochy a komunikácie pre pešiu a automobilovú dopravu, vrátane vjazdov do vnútroblokov sídliska. Samotné plochy pre peších tiež nie sú adekvátne svojmu významu a polohe.

1. ZADANIE A VSTUPNÉ PODKLADY

1.1. Požiadavky mesta, očakávania

Dôvodom pre vypísanie súťaže je zámer mesta pristúpiť k rekonštrukcii – obnove časti ulice Antona Bernoláka spadajúcej do sídliska Hliny III-IV (tzv. „Nový Bulvár“) s cieľom pretvoriť a dotvoriť tento verejný priestor. Prioritným zámerom je vytvoriť plnohodnotné, atraktívne, funkčne a esteticky vyvážené prostredie a verejný priestor.

Ulica Antona Bernoláka, ktorá bola koncipovaná ako mestský bulvár s komerčnými prevádzkami orientovanými do ulice, je jednou najvýznamnejších kompozičných osí a peších ťahov mesta prepájajúcou železničnú stanicu cez Národnú ulicu – nám. Andreja Hlinku – Mariánske nám. – bývalé Štúrovo nám. (terajší AUPARK) – ulicu Antona Bernoláka – centrum Rudiny I-Na Hlinách – centrum Rudiny II-Na Hlinách – centrum Solinky.

Vymedzené územie bolo súčasťou riešenia Urbanistickej štúdie Revitalizácia sídliska Hliny III-IV, ktorá overila a spodrobnila riešenie územného plánu mesta v uvedenej lokalite a ktorá bude slúžiť ako podklad pre potreby prípravy následných projektových dokumentácií revitalizácie sídliska a rekonštrukcie verejného priestoru – ulice A. Bernoláka.

Cieľom obstarávateľa je prostredníctvom súťažného dialógu nájsť riešenie pre komplexnú priestorovú, vizuálnu, programovú a funkčnú obnovu celého priestoru ul. A. Bernoláka (tzv. „Nový Bulvár“).

Výsledný návrh by mal ponúknuť kvalitný, moderný, sebavedomý, atraktívny a reprezentatívny pobytový priestor pre obyvateľov. Návrh by mal vhodne kombinovať pomerne frekventovanú pešiu trasu s automobilovou a cyklistickou dopravou, poprípade ponúknuť priestor, ktorý variabilitou aktivít a podujatí vo verejnom priestore vdýchne nový život mestskému bulváru. Súčasťou návrhu má byť výrazné skľudnenie individuálnej automobilovej dopravy v území s preferenciou pešieho a cyklistického pohybu.

Cieľom súťažného dialógu je hľadanie viacerých možných ideí – riešení, ktoré predmetný priestor spravia príjemnejším a zaujímavejším hlavne využitím väčším podielom zelene (vzrastlé stromy, kry, popínavky na pergolách a pod.), vytvorením podmienok pre umiestnenie terás priľahlých objektov a vytvorením rôznych zákutí, umožňujúcich pohyb a pobyt v tieni. Dôraz požadujeme upriamiť na dosiahnutie čo najkvalitnejšej mikroklímy.

Predmetom je návrh rekonštrukcie ulice ako verejného priestoru, ktorý je zložitý v požiadavke na urbanisticko-architektonicko-krajinárske riešenie s dôrazom na urbanistický detail. Z pohľadu mesta sa jedná o historicky a priestorovo dôležitú časť, ktorá je súčasťou hlavnej kompozičnej osi mesta a ktorá priamo nadväzuje na významné existujúce a navrhované urbanistické štruktúry.

Verejný obstarávateľ očakáva, že pri použití súťažného dialógu bude možné získať riešenie, ktoré tieto faktory zohľadní a bude riešiť v maximálnej miere a s väčšou istotou, ako pri štandardnej anonymnej súťaži návrhov, pri ktorej nie je možné o riešení rokovať v priebehu jej spracovania.

Účelom súťažného dialógu je nájsť kvalitné architektonicko-urbanisticko-krajinárske, efektívne a hospodárne riešenie a riešiteľa tejto významnej časti mesta. Nakoľko rozsah služieb je závislý od konkrétneho návrhu riešenia a autorského prístupu, podrobnejší rozsah služieb sa môže vhodne upraviť v priebehu súťažného dialógu.

1.2. Požiadavky na riešenie

Existujúca urbanistická štúdia „Revitalizácia sídliska Hliny III-IV (Ing. arch. Peter Nezval, Žilina, 12/2019)“ - ďalej len ÚŠ má pre súťažiacich len informatívny charakter. Verejný obstarávateľ doporučuje, a očakáva zapracovanie nasledujúcich základných postulátov ÚŠ len v prípade ak nebudú v zásadnom rozpore s predkladaným návrhom alebo ho budú vhodne dopĺňať:

- Základná koncepcia je založená na riešení komplexnej prestavby a usporiadania verejných priestranstiev ulice Antona Bernoláka ako pešej zóny (obytnéj ulice) s vymedzenou plochou pre prejazd dopravnej obsluhy s predpokladom rýchlosti pohybu vozidiel 20 km/hod, plochami verejnej zelene vrátane vzrastlej zelene zo stromoradií a umiestnením malej architektúry a ostatnej verejnej technickej vybavenosti.
- Dopravná obsluha, ako súčasť pešej zóny pre zmiešaný pohyb chodcov a vozidiel (funkčná trieda D1) je riešená oddelenými jazdnými pruhmi s okružnou križovatkou s ul. T. Ružičku; statická doprava je riešená vo vymedzenom priestore, medzi jazdnými pruhmi; cyklotrasy sú vedené v polohe vymedzenej pre prejazd dopravnej obsluhy.
- Rozhodujúci podiel spevnených plôch v ulici zaujímajú pešie komunikácie s dimenzovaním zodpovedajúcim postaveniu na jednom z hlavných ťahov mesta vedené popri – pozdĺž atraktívneho parteru tvoreného objektami občianskej vybavenosti.
- Súčasťou peších chodníkov je riešenie ich prekrytia – obojstranného doplnenia krytých pergôl so strešnou zeleňou medzi objektami občianskej vybavenosti.
- Prístup k autobusovej zastávke SAD / MHD na Mostnej ulici (zapustená pod úroveň terénu ulice A. Bernoláka) je riešený ako bezbariérový.
- Povrchové úpravy spevnených plôch sú riešené ako vode-priepustné vrátane ich spádovania (prívalové dažde) do plôch zelene – vybudovanie prepojeného systému vodozádržných opatrení v celom priestore ulice.
- V rámci riešenia je uvažované aj s drobnou architektúrou – lavičky, verejné osvetlenie, odpadkové koše, stojany na bicykle s možnosťou umiestnenia stojanov aj pre zdieľané bicykle Bike KIA ...

V návrhu je potrebné nadviazať na riešenie tejto ulice – verejného priestoru, a to:

- severne od riešeného územia v ÚPN-Z Žilina – Bulvár (schválený uznesením MsZ v Žiline č. 156/2019 dňa 25.06.2019, ktorého záväzná časť boli vyhlásené VZN č. 9/2019),
- južne od riešeného územia v ÚPN-Z Žilina – Centrum Rudiny I na Hlinách (schválený uznesením MsZ v Žiline č. 22/2014 dňa 24.03.2014, ktorého záväzná časť boli vyhlásené VZN č. 1/2014).

Cieľom rekonštrukcie časti ulice Antona Bernoláka je jej zatraktívnenie a spríjemnenie, a preto predpokladáme, že v budúcnosti dôjde k zmene využívania parteru objektov (nárast kaviarenských a reštauračných služieb). Preto odporúčame uvažovať v návrhu s letnými terasami aj v polohách pri objektoch, v ktorých sa dnes služby vyžadujúce si terasy nenachádzajú.

Spevnené povrchy odporúčame v max. možnej miere navrhnuť vodopriepustné, mierku a štruktúru preferovať primeranú architektúre. Povrchová úprava spevnených plôch – prírodné povrchy, primerane kombinovanými s umelými (v závislosti od konkrétnych polôh), neodporúčame riešenia s monolitickými povrchmi.

Peší pohyb musí byť v návrhu preferovaný nad všetky ostatné druhy dopravy. Je nutné dosiahnuť maximálnu priepustnosť pešieho pohybu a jeho bezbariérovosť v celom riešenom území – vrátane vyriešenia bezbariérového prístupu na zastávku MHD / SAD Mostná prístupom s parametrami pre užívanie osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. Bezbariérové prepojenie, vzhľadom na priestorové pomery, preferujeme technickým zariadením (výťahom, eskalátorom), avšak je možné navrhnuť aj alternatívny spôsob.

Požadujeme preveriť možnosti prestrešenia - pergoly medzi objektami na ul. A. Bernoláka tak, aby bol pohyb chodcov v čo najväčšej miere chránený pred poveternostnými vplyvmi (dažďom). Podmienkou je, aby takéto prekrytie nebolo stavebne spojené s existujúcimi objektami, teda aby sa jednalo o samostatné konštrukcie. Požadujeme kreatívne riešenie s vyššou architektonickou úrovňou, na zváženie je použitie vegetačnej strechy na tomto prekrytí. V návrhu je potrebné sa vysporiadať s prípadnou kolíziou takejto konštrukcie – pergoly so vzrastlou zeleňou. Záväznou požiadavkou je potreba v návrhu zabezpečiť dopravný prejazd pre záchranné zložky, odvoz odpadu, zásobovanie a pod. - šírky min 3,5 m s podjazdnou výškou min. 4,2 m. umožňujúcou prechod do vnútroblokov sídliska Hliny III a IV.

V riešenom území zachovať existujúcu stanicu bikesharingu, min. pre 14 bicyklov, pripúšťa sa jej premiestnenie v rámci riešeného územia. Stanicu bikesharingu odporúčame navrhnuť tak, aby bola chránená pred poveternostnými vplyvmi. Tu preferujeme nadčasové riešenie designu, vrátane „smart riešení“ Takisto je vhodné uvažovať s umiestnením takéhoto stanoviska pre zdieľané kolobežky.

I keď premostenie ul. Mostná nie je predmetom riešenia, privítame ideový návrh riešenia tohto priestoru aspoň v náznaku – a jeho napojenie na schodisko, výťah, eskalátor....

Mobiliár odporúčame navrhnuť pohodlný, atraktívny, odpadkové koše pre triedený odpad, cyklostojany, navrhnuť polohy pre integrované modulárne verejné osvetlenie s integrovanými kamerami, wifi, reproduktormi a el. zásuvkami. Odporúčame navrhnuť jeden až dva napájacie body pre vodnú hmlu. Mesto Žilina nemá preferovaný konkrétny typ mobiliáru.

Verejné osvetlenie navrhnuť ako integrovaný modulárny systém, požadujeme navrhnuť „smart“ (wifi, nabíjacia stanica, dynamické stmievanie....)

Parkovanie požadujeme navrhnuť „smart“ – jeho riešenie musí vychádzať s koncepcie parkovacej politiky mesta Žilina. Tu preferujeme riešenie pomocou kamier (ich multivyužitie). A zobrazenie voľných/obsadených parkovísk na vhodnom zobrazovacom médiu pri vjazdoch do ulice A. Bernoláka. (toto nie je predmetom návrhu, nakoľko križovatka s ul. Fándlyho bude riešená v inej etape)

Materiály a povrchy mobiliáru, nášlapných vrstiev a detailov povrch na námestí musia mať nadčasový, odolný a reprezentatívny charakter. Kombinácia materiálov a povrchov je možná a vítaná.

Dlažby a povrchy odporúčame v max. možnej miere navrhnuť vodopriepustné, mierku a štruktúru preferovať primeranú architektúre. Povrchová úprava spevnených plôch – prírodné povrchy, primerane kombinovanými s umelými (v závislosti od konkrétnych polôh), neodporúčame riešenia s monolitickými povrchmi. Všetky spevnené a nepriepustné povrchy, ktoré budú slúžiť na prístup zásobovania, alebo technických služieb, musia svojou skladbou umožňovať prejazd takýchto vozidiel.

Umenie je vo verejnom priestore mnohokrát podceňované. V riešenom priestore je súčasné umenie opomenuté. V návrhu odporúčame myslieť na možnosť prezentácie umenia. A to vo forme trvalého, ale aj dočasného či experimentálneho umenia. Na zváženie je vytvorenie priestoru pre novú formu trvalého umeleckého diela. Poloha aj prevedenie je na zváženie súťažiacich. Návrh diela nie je súčasťou zadania.

V rámci návrhu odporúčame uvažovať aj s zariadeniami slúžiacimi na propagáciu podujatí mesta – citylighty. V rámci riešenia je potrebné dočasne umiestniť aj zariadenie na propagáciu volieb. Plochu pre dočasné polohy určia súťažiaci, s celkovou plochou pre propagáciu volieb 30m² – zariadenia musia byť prenosné.

Zeleň je bežnou súčasťou verejných priestorov. Jej účel bol vždy pobytový a vizuálny. Dnes sa však častejšie skloňuje jej význam ako hlavného opatrenia v boji proti klimatickým zmenám. Ulica A. Bernoláka je v súčasnosti priestorom s prevahou asfaltových plôch, ktoré počas leta sálajú teplo. Pobytová kvalita je tým znížená a do

veľkej miery obmedzená na významnú časť roka. Preto v rámci celkového riešenia zelene, spevnených plôch a opatrení proti klimatickým zmenám sa očakáva zvýšenie súčasného podielu zelene najmä:

- zachovaním hodnotnej vzrastlej zelene (nepožaduje sa zachovanie súčasného umiestnenia),
- doplnením vzrastlej a funkčnej zelene, pre zatraktívnenie a tvorbu prirodzeného tieňa v celom priestore – zvýšenie súčasného podielu zelene,
- redukovaním nepriepustných spevnených plôch v prospech plôch s povrchovým vsakovaním zrážkovej vody; je možné uvažovať aj s využitím dažďovej vody z objektov (pergol),
- vodozadržnými opatreniami v území a navrhnutím bioretenčných systémov s povrchovým vsakom dažďovej vody bez nutnosti dažďovej kanalizácie (na zváženie súťažiach).

Je potrebné uvažovať nad celkovým udržateľným konceptom tienenia, resp. zlepšovania teplotného komfortu verejných plôch počas letných mesiacov.

Siete technickej infraštruktúry: Pri návrhu nových prvkov drobnej architektúry, väčšieho mobiliáru a vzrastlej zelene sa odporúča rešpektovať existujúce technické siete a minimalizovať ich prekladanie. V prípade nutnosti prekladania technických sietí je potrebné doplnenie informácie o novej trase sietí.

Predmetom návrhu musí byť aj trasovanie inžinierskych sietí. V princípe odporúčame zachovať ich polohu, hlavne kanalizácie, vodovodu, plynu a horúcovodu; ostatné inžinierske siete je možné preložiť tak, aby boli v súlade s návrhom, v prípade potreby získania miesta pre nevyhnutné súčasti návrhu pre stromy a objekty drobnej architektúry.

1.3. Vymedzenie riešeného územia

Riešené územie – verejný priestor o rozlohe 14.000,0 m² je vymedzené:

- zo severu spojnicou medzi OC TEMPO a Galéria Silvia (viď. grafické vymedzenie),
- z východu fasádami bytových domov a objektov občianskej vybavenosti,
- z juhu začiatkom lávky ponad ulicu Mostná vrátane priestoru autobusovej zastávky na ulici Mostná,
- zo západu fasádami bytových domov a objektov občianskej vybavenosti.

Riešený bude celý vymedzený priestor, t.j.:

- od fasády po fasádu objektov vrátane jednotlivých vstupov do prevádzok,
- súčasťou riešenia bude aj priestor autobusovej zastávky na ulici Mostná.

Riešené územie pozostáva z parciel, respektíve ich častí: KN-C 5909, 6585/17, 6585/2, 6585/22, 6585/23, 6585/29, 6585/33, 6585/34, 6585/35, 6585/6, 6588/1, 6589/1, 6589/8, 6589/26, 6589/27, 6589/28, 6589/33, 6612/1, 6612/2, 6612/3, 6612/7 k.ú. Žilina.

Riešené územie pre DSP môže byť v rámci spracovania dokumentácie upravené s ohľadom na vlastnícke vzťahy k riešeným pozemkom.

Grafické vymedzenie riešeného územia:

Z histórie

Sídliisko Hliny je prvé a najstaršie sídlisko v Žiline, ktoré sa začalo budovať po roku 1952 na nezastavanom priestore medzi nemocnicou, mestskou tržnicou a vilovou štvrťou Malá Praha. Tvorí ho osem menších samostatných sídlisk Hliny I až Hliny VIII, ktoré sa zadeľujú do dvoch urbanistických celkov Hliny I – IV a Hliny V – VIII. S jeho výstavbou sa začalo v roku 1955 a ukončenie bolo v roku 1977.

Idea sídliska s veľkorysou mestskou triedou, tzv. Bulvárom ako verejným priestranstvom sa objavila už vo víťaznom návrhu urbanistickej súťaže na regulačný plán Žiliny od Jozefa Peňáza v roku 1929. Veľkorysé a na svoju dobu nadčasové riešenie „mestskej triedy“ nestratilo, ani s odstupom času a následným zmenám v nadväzujúcom území, nič na svojom význame a atraktívnom postavení v urbanistickej štruktúre mesta Žilina.

V založenej idei pokračovali architekti Ferdinand Čapka a Ladislav Bauer vo svojom návrhu obytných štvrtí Hliny I – IV. Autori svojim návrhom jasne vymedzili verejné priestory s na svoju dobu nadčasovým riešením mestskej triedy - tzv. „bulváru“ s občianskou vybavenosťou v parteri, veľkorysými chodníkmi a verejnou zeleňou a vnútro-blokovými priestormi obyvateľov sídliska. Ulica A. Bernoláka, tzv. „bulvár“ je „... jedna z najvýraznejších mestských tried postavených na Slovensku...“ (Architektúra Slovenska v 20. storočí, Matúš Dulla, Henrieta Moravčíková, Vydavateľstvo Slovart, s.r.o., Bratislava 2002) a je významnou súčasťou severojužnej kompozičnej osi formovanej aj v následných územnoplánovacích dokumentáciách (Smerný územný plán z roku 1966, Územný plán sídelného útvaru Žilina od Ing. arch. Antonína Stuchla z roku 1980 a súčasne platný Územný plán mesta Žilina).

Sídliisko Hliny III a IV, ktorého výstavba začala na prelome 50-ych a 60-ych rokov minulého storočia, voľne nadväzuje na predchádzajúcu časť sídliska Hliny I a II.

Zatiaľ, čo prvá etapa Hliny I - II pozostáva z tehlových domov a má charakter kompaktnej blokovej zástavby, pri výstavbe Hlín III - IV sa po prvýkrát použila panelová výstavba s voľnejším charakterom zástavby. Prvý obytný panelový dom v Žiline začali montovať na Gagarinovej ulici (terajšia ulica J. Fándlyho) 16. marca 1959. Na výstavbu sa v prevažnej miere použil bytový dom typu T 16. Vo vnútroblokoch boli 4-podlažné bytové domy; z ulice Antona Bernoláka ako hlavnej kompozičnej osi 9-podlažné bytové domy orientované kolmo na ulicu. V priamej väzbe na túto kompozičnú os – hlavný peší ťah boli aj dvojpodlažné obchodné trakty pôvodne v návrhu riešené ako súvislý pás s pasážami. Od tejto myšlienky sa pri realizácii upustilo a zo súvislého pásu sa prešlo k dvojpodlažným bodovým stavbám – obchodným jednotkám v jednom rade. Dnes sa ich kapacita necitlivým spôsobom zväčšuje, čo znehodnocuje pôvodnú architektúru.

Okrem spomenutých panelových bytových domov sú v orientácii na ulicu Antona Bernoláka vybudované: nákupné centrum TEMPO (súčasťou architektúry objektu – autor Ing. arch. O. Sedlák je výtvarné dielo – reliéf od akad. mal. R. Bruna), viacúčelový objekt – Galéria Sylvia, Žilinská knižnica, v rekonštruovanom objekte bývalého Stavoprojektu Bilingválne gymnázium a obchodné prevádzky pozdĺž celej ulice. V roku 2003 pribudla v juhozápadnej časti ulice budova expozitúry Národnej banky Slovenska (stavba od autorov V. Fajčík, M. Likavčan, R. Toman vyhrala v súťaži CE.ZA.AR 2004 v kategórii Občianske a priemyselné budovy).

V roku 1996 mesto Žilina vypísalo „vyzvanú súťaž na žilinský bulvár“, predmetom ktorej bolo práve urbanisticko-architektonické riešenie vymedzeného priestoru – „nového bulváru“. Vedúcim víťazného tímu bol Ing. arch. Dušan Maňák. Výsledky súťaže sa nedochovali.